

KERKBRIEF

Driemaandelijks

Jaargang 46, nr.2 – Zomernummer 2017

PB-PP1B-20560
BELGIE(N)-BELGIQUE

Periodiek v/d Verenigde Protestantse Kerk in Leuven
V.U.: Ernst Veen, L. Beosierlaan 89, 3010 Leuven
P 708844 – Afgiftekantoor: Leuven Mail

Inhoud

- 2 Alleen te leven om te zwoegen
- 3 Kerkdiensten
- 9 Gemeentenieuws
- 13 Naar aanleiding van 500 jaar Reformatie
- 18 Erratum
- 20 Woorden van de kerk
- 22 Ingezonden
- 27 Routebeschrijving
- 28 Colofon

Alleen te leven om te zwoegen

*Alleen te leven om te zwoegen,
te zuchten voor de dag begint,
gedreven door een heilig moeten,
het is als najagen van wind.*

*Alleen te leven om te weten,
terwijl je nooit het antwoord vindt.
Gods daden zijn niet na te meten:
ook dit is najagen van wind.*

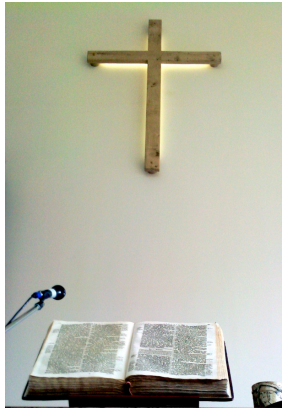
*Alleen te leven om te tellen
wat je vandaag of morgen wint,
maar niets kan je tevredenstellen,
het is als najagen van wind.*

*Alleen te leven om te dragen
en nooit weer worden als een kind,
altijd jezelf te overvragen,
ook dit is najagen van wind.*

*Geniet het leven als een gave.
Geen mens weet wat hij morgen vindt,
dus werp je brood uit op het water
en let niet altijd op de wind.*

René van Loenen
Uit: Liedboek, lied 720
Kwintessens 201

KERKDIENSTEN

Augustus

06 9e zondag na Pinksteren, groen. Avondmaal

Voorganger: Frank Marivoet.

Ouderling: Marjan Blok.

Organist: Henk Corporaal.

Teksten: Neh.9:15-20; Rom.8:31-39; Matt.14:13-21.

Collecte: Gebouwen (kerk en pastorie).

Kindernevendienst: / (zomervakantie)

13 10^e zondag na Pinksteren, groen.

Voorganger: Frank Marivoet.

Ouderling: Adri Leemput.

Organist: Edy Kühn.

Teksten: Jona 2:2-11; Rom.9:1-5; Matt.14: 22-33.

Collecte: Diaconaat.

Kindernevendienst: / (zomervakantie)

20 11^e zondag na Pinksteren, groen.
Voorganger: Frank Marivoet.
Ouderling: Philipp Bratfisch.
Organist: Chris Klein.
Teksten: Jes.56:1-7; Rom.11:13-24; Matt.15:21-28.
Collecte: Prot.Sociale Centra.
Kindernevendienst: / (zomervakantie)

27 12^e zondag na Pinksteren, groen.
Voorganger: Frank Marivoet.
Ouderling: Marleen Jannis.
Organist: Joop van der Horst.
Teksten: Jes.51:1-6; Rom.11:25-36; Matt.16:21-27.
Collecte: Gevangenispastoraat.
Kindernevendienst: / (zomervakantie)

September

03 13^e zondag na Pinksteren, groen.   Avondmaal
Voorganger: Ernst Veen.
Ouderling: Adri Leemput.
Organist: Henk Corporaal.
Teksten: Jes.6:8-13; 2Kor.3:4-9; Marc.7:31-37.
Collecte: Gebouwen (kerk en pastorie).
Kindernevendienst: 12-min: Jelske.

10 14^e zondag na Pinksteren, groen.
Voorganger: Ernst Veen.
Ouderling: Henk Corporaal.
Organist: Edy Kühn.
Teksten: Jes.33:2-10; Gal.3:15-22; Luc.10: 23-37.
Collecte: Prot. Sociale Centra.
Kindernevendienst: 12-min: Jan.

17 15^e zondag na Pinksteren, groen.

Voorganger: Ernst Veen.

Ouderling: Marjan Blok.

Organist: Joop van der Horst.

Teksten: Ex.32:7-14; Rom.14:5b-12; Matt.18:21-35.

Collecte: Univ. Fac. Prot. Godgeleerdheid, Brussel.

Kindernevendienst: 12-min: Michiel; 12-plus: Ida&Hans.

24 16^e zondag na Pinksteren, groen.

Voorganger: Ernst Veen.

Ouderling: Marleen Jannis.

Organist: Chris Klein.

Teksten: Jona 3: 10-4:11; Rom.5:12-16; Matt.20:1-16.

Collecte: Kirinda (partnerschap)

Kindernevendienst: 12-min: Ida.

Oktober

01 17^e zondag na Pinksteren, groen. Avondmaal

Voorganger: Ernst Veen.

Ouderling: Marjan Blok.

Organist: Henk Corporaal.

Teksten: Ezech.18:1-4&25-32; Filip.2:1-13; Matt.21:23-32

Collecte: Gebouwen (kerk en pastorie).

Kindernevendienst: 12-min: Jelske; 12-plus: Ida&Hans.

08 18^e zondag na Pinksteren, groen.

Voorganger: Harry Synnaghel.

Ouderling: Adri Leemput.

Organist: Edy Kühn.

Teksten: Jes.5:1-7; Filip.2:14-18; Matt.21:33-43.

Collecte: Diaconaat.

Kindernevendienst: 12-min: Jan.

15 19^e zondag na Pinksteren, groen.

Voorganger: Frank Marivoet.

Ouderling: Marleen Jannis.

Organist: Chris Klein.

Teksten: Jes.25:1-9; Filip.3:17-21; Matt.22:1-14.

Collecte: Prot. Solidariteit (NGO)

Kindernevendienst: 12-min: Michiel; 12-plus: Ida&Hans.

22 20^e zondag na Pinksteren, groen.

Voorganger: Ernst Veen.

Ouderling: Philipp Bratfisch.

Organist: Joop van der Horst.

Teksten: Jes.45:1-7; 1Thess.1:1-10; Matt.22:15-22.

Collecte: Ruanda. (zusterkerk VPKB)

Kindernevendienst: 12-min: Ida.

29 21^e zondag na Pinksteren, groen.

Voorganger: Ernst Veen.

Ouderling: Adri Leemput.

Organist: Henk Corporaal.

Teksten: Deut.6:1-9; 1Thess.2:1-8; Matt.22:34-46.

Collecte: Gebouwen (kerk en pastorie)

Kindernevendienst: 12-min: Pavel; 12-plus: Ida&Hans.

November

05 22^e zondag na Pinksteren, groen.

Voorganger: Frank Marivoet.

Ouderling: Marleen Jannis.

Organist: Edy Kühn.

Teksten: Spr.9:1-8; 1Thess.2:9-13; Matt.25:1-13.

Collecte: Theologische Faculteit Brussel (UFGP).

Kindernevendienst: 12-min: Jan.

12 23^e zondag na Pinksteren, groen.

Voorganger: Ernst Veen.

Ouderling: Philipp Bratfisch.

Organist: Chris Klein.

Teksten: Jes.48:17-21; 1Thess.4:1-18; Matt.25:14:30.

Collecte: Prot. Soc. Centra in Antwerpen en Brussel.

Kindernevendienst: 12-min: Jelske; 12-plus: Ida&Hans.

19 24^e zondag na Pinksteren, groen.

Voorganger: Ernst Veen.

Ouderling: Marjan Blok.

Organist: Joop van der Horst.

Teksten: Neh.5:1-13; 1Thess.4:9-12; Matt.25:31-46.

Collecte: Kirinda (partnerschap).

Kindernevendienst: 12-min: Ida.

26 Laatste zondag v/h kerkelijk jaar, wit.

Voorganger: Ernst Veen.

Ouderling: Adri Leemput.

Organist: Henk Corporaal.

Teksten: Dan.12:1-4; 1Thess.5:1-11; Matt.24:14-35.

Collecte: Gebouwen (kerk en pastorie).

Kindernevendienst: 12-min: Pavel; 12-plus: Ida&Hans.

December

03 1^e zondag van Advent, paars.

Voorganger: Ernst Veen.

Ouderling: Philipp Bratfisch.

Organist: Edy Kühn.

Teksten: Sef.1:14-2:3; 1Kor.1:1-9; Marc.21:1-9.

Collecte: Wereld aidsdag.

Kindernevendienst: 12-min: Jan.

10 2^e zondag van Advent, paars.

Voorganger: Frank Marivoet.

Ouderling: Marjan Blok.

Organist: Chris Klein.

Teksten: Jes.40:1-11; 2Petr.3:8-18; Joh.1:19-28.

Collecte: Kirinda (partnerschap)

Kindernevendienst: 12-min: Michiel; 12-plus: Ida&Hans.

17 3^e zondag van Advent, paars.

Voorganger: Harry Synnaghel.

Ouderling: Marleen Jannis.

Organist: Joop van der Horst.

Teksten: Jes.65:17-25; 1Thess.5:12-24; Joh.3: 22-30.

Collecte: Ruanda.

Kindernevendienst: 12-min: Jelske.

24 Kerstnachtdienst, wit.

Voorganger: Ernst Veen.

Ouderling: Marjan Blok.

Organist: Joop van der Horst.

Teksten: Jes.9:1-6; Tit.2:11-14; Luc.2:1-20.

Collecte: Buurthuis 't Lampeke.

Kindernevendienst: 12-min&plus: alle begeleiders.

Gemeentenieuws

Startzondag

Onze startzondag hopen we dit jaar weer te kunnen vieren met een gezellige barbecue, buiten in het groen. Voorwaarde is natuurlijk dat het dan mooi weer is. Daartoe koos de kerkenraad twee mogelijke data: zondag 10/9 dan wel 17/9, afhankelijk van het al dan niet geschikte nazomerweer! Als het weer de straten blank zet vieren we onze startzondag binnen met de traditionele broodjes en soep. Allen welkom!

Proponent (stagiair)

Onder verantwoordelijkheid van de VPKB-commissie v/h Predikambt worden (aankomende) voorgangers naar de praktijk van het predikantschap begeleid. In dat kader zal dhr. Harry Synnaghel in onze kerk een deel van zijn zgn. ‘proponentschap’ (stage) vervullen. Dat houdt o.a. dat Harry op twee zondagen zal voorgaan (op 8 oktober en 17 december), een avond van de gesprekskring zal verzorgen en leiden (op 16 oktober), raadsvergaderingen zal bijwonen, (een) zondag(en) mee zal draaien in de kinder/jongerenkerk, pastorale bezoeken zal afleggen, een meditatie in de Kerkbrief zal verzorgen enz. Om te beginnen stelt hij elders in deze Kerkbrief zichzelf voor.

Gespreksavond

Op maandagavond 16 oktober 2017 zal dhr. Harry Synnaghel een gespreksavond verzorgen en begeleiden met als thema: “De vrouwelijke kant van God – de goddelijke kant van de vrouw.” Iedereen van harte welkom! Locatie: Ontmoetingszaal Mariakapel, Matadilaan 6 Heverlee.

Lees- en gesprekskring (2^e cyclus):

De eerste cyclus van de lees-en gesprekskring sloten we af met het lezen en bespreken van het boek *De Bijbel* van de bekende theologe Karen Armstrong. Tijdens de eerstkomende tweede cyclus zal het boek *Vrouwen in het Christendom* van de al even bekende theoloog Hans Küng op onze lees- en praattaafel liggen. De zittingen vinden plaats op de maandagavonden: 23/10; 06/11; 13/11; 20/11; 27/11; 04/12. Reservedatum: 11/12. Iedereen van harte welkom, zowel binnen- als buitenkerkelijken. Locatie: Ontmoetingszaal Mariakapel, Matadilaan (6) Heverlee. 20u tot 22u.

Lutherlezing op Hervormingsdag

Op dinsdag 31 oktober 2017 is het 500 jaar geleden dat de monnik en professor in de theologie Maarten Luther zijn 95 stellingen publiceerde waarmee hij een hervorming in gang zette die

zijn weerga in de geschiedenis niet kent en die niemand, ook Luther zelf niet, van te voren heeft zien aankomen. Op deze Hervormingsdag 31/10 zal Ernst Veen in een lezing over Maarten Luther daar meer over vertellen. Mariakapel, dinsdagavond 31/10 van 20:00-22:30 uur.

Protestantse wandeling(en)

‘Onze’ stadsgids Adri Leemput ontwierp zelf een “protestantse wandeling” door Leuven. Vorig jaar, op zondag 4 september 2016, beproefde hij deze wandeling voor ’t eerst in de praktijk. Dat was toen zowel voor onze eigen gemeenteleden als voor onze gasten uit VPKB-Hasselt; Adri wist de deelnemers

bijzonder te boeien en zei op verzoek onmiddellijk toe dat hij graag bereid is deze wandeling in de toekomst voor de geïnteresseerden onder ons nog eens te herhalen. Een pure luxe dus!

Dit jaar kwam daar nog eens een toegevoegde luxe bovenop: ook ons gemeentelid Yves De Baets heeft voor onze gemeente een “protestantse wandeling” in de aanbieding. Geen concurrentie maar een mooie aanvulling, want dat gaat over een wandeling door onze onvolprezen hoofdstad! In het komende seizoen dus geen gebrek aan gemeente-uitstapmogelijkheden!

Gemeente-uitstap

Het was op zondag 28 mei 2017 op de kop af bijna exact 11 jaar geleden dat onze gemeente op haar jaarlijkse uitstap voor de tweede keer dierentuin Planckendael bezocht: op zondag 21 mei 2006 was dat namelijk ook het geval.

En net als toen was ook het ook nu weer prachtig zomerweer! Er was dit keer weliswaar voor 28 mei een soort “mini-hittegolf” voorspeld, maar dankzij enkele verfrissende voorafgaande regenbuien en de zonnedans van dreigende maar niet losbrekende onweerswolken en ook dankzij de vele groene en lommerrijke plekken (en terrassen met parasollen) was het er al met al goed toeven om er kalmpjes te kuieren en volop te genieten van zoveel verschillende grote en kleine dieren, even- en onevenhoevigen, primaten, reptielen, buideldieren, roei-
potigen, viervoeters (leeuwen, buffels, olifanten, edelherten giraffen, dromedarissen, jachtluipaarden...), achtvoeters (spinnen, insecten...), gevleugelde exoten, en ja ook de vele tweevoeters (mensen) en niet te vergeten de gezelligheid onder de 26 deelnemers (20 volw. en 6 kinderen) uit onze gemeente!

Naar Alphen a/d Rijn

Eveneens op zondag 28 mei trok een muzikale delegatie uit onze kerk, bestaande uit: Joop van der Horst, Michiel Ruiter, Annerie van Gorsel en Kaat Wilbrenninck man- en vrouwmoedig maar liefst helemaal naar de Goede Herderkerk in Alphen a/d Rijn in Nederland om er ter plaatse in de eredienst mee te musiceren met de gemeente aldaar. Dit in het kader van een 'tegenbezoek' in reactie op het bezoek van een groep gemeenteleden uit de Goede Herderkerk (PKN) aan onze kerk op zondag 1 mei 2016, die in het kader van een zgn. "kerkenpadreis" langs verschillende Belgische steden ook Leuven bezochten.

EV

Naar aanleiding van 500 jaar Reformatie

GRATIS

Gratis, daar draait alles om. Met het woord 'gratis' kun je het centrum van Luthers theologie aanduiden. En om 'gratis' gaat het ook op 31 oktober 1517, de dag die we vaak als beginpunt van de Reformatie beschouwen. Maar beginnen we bij het begin. Bij de geboorte van de hoofdpersoon.

Hevig onweer

Luther wordt op 10 november 1483 in Eisleben geboren. De volgende dag wordt hij gedoopt

en krijgt de naam van de heilige van die dag: Maarten. Al snel blijkt dat hij heel intelligent is. Zijn vader die met noeste vlijt welvarend is geworden in de kopermijnbouw, heeft grootse plannen: Maarten moet rechten studeren. Misschien zal hij dan later carrière maken als hoge ambtenaar bij de een of andere vorst... In 1501 begint Maarten de studie van de 'Vrije Kunsten' - een soort basisstudie die aan gespecialiseerde studies voorafgaat - in Erfurt, die hij vier jaar later afrondt.

Hij schrijft zich in voor de rechtenstudie, maar houdt die slechts een paar weken vol. Op een avond komt hij, na een bezoek aan zijn ouders, bij een dorp in de omgeving van Erfurt in een hevig onweer terecht. Bliksem slaat naast hem in. Hij is bang, doodsbang. En hij legt een gelofte af: 'Help, Heilige Anna! Dan word ik monnik.' Hij wordt gespaard en houdt woord: tegen de wil van zijn vader wordt Luther monnik in het klooster van de Augustijner Heremieten in Erfurt.

Ziekte, hel en verdoemenis

Laten we even stilstaan bij dat onweer en Luthers reactie. Voor ons lijkt dat allemaal een beetje overdreven: een paar bliksemschichten en een beetje gedonder - daar word je toch geen monnik van? Luther vertoont echter een emotie die heel typisch is voor zijn tijd: angst. De mensen waren er vol van. De medische mogelijkheden waren heel beperkt, genezing nauwelijks te verwachten. Mensen moeten machteloos toezien hoe de pestepidemieën hun tol eisen. De dood is overal. Maar ze zijn niet alleen bang voor de dood, ook wat ná de dood komt boezemt hen angst in. Want God wordt vooral begrepen als strenge rechter die de zondaren zal straffen en naar de verdoemenis zal sturen. Na het kleine, moeizame leventje op deze aarde staat je misschien ook nog de hel te wachten - en dat tot in eeuwigheid.

Tegen deze angst reikt de middeleeuwse kerk allerlei hulpmiddelen aan. Ze biedt mogelijkheden aan om iets te dóén, voor jezelf of voor je dierbaren. Je kunt boete doen voor je zonden. Je kunt goede werken doen en daardoor verdienen bij God verwerven. Je kunt op pelgrimage gaan. Je kunt geld geven aan de priester die daarmee een mis voor je opdraagt. Je kunt een aflaat kopen die de tijd verkort die je in het vagevuur zult doorbrengen. Of je kunt je hele leven aan God wijden en monnik worden.

Maar de angst verdwijnt niet. Ook niet bij monnik Maarten Luther. 'Hoe krijg ik een genadige God?' vraagt hij zich voortdurend af. 'Hoe ontkom ik als zondig mens aan het vernietigende oordeel van de strenge rechter?' Luther doet zijn best. Hij bidt veel, hij vast veel, hij geselt zich als een vorm van boetedoening. Maar de angst blijft, net als vraag naar de genadige God.

De hemel is niet te koop

Luther is al hoogleraar bijbelse theologie op de recent gestichte universiteit in het kleine stadje Wittenberg in Saksen, als hij een antwoord vindt op de vraag naar de genadige God. De precieze omstandigheden zijn niet bekend en worden onder Luther-deskundigen fel gediscussieerd. Helder is echter dat Luther zijn antwoord vind bij het nadenken over Romeinen 1, 17. De apostel Paulus schrijft daar over de gerechtigheid van God en dat de rechtvaardige uit geloof zal leven. En bij het nadenken over dit vers beseft Luther iets wat hem naar eigen zeggen de deuren van het paradijs opent: als hier en elders in het Nieuwe Testament sprake is van 'Gods gerechtigheid', is daarmee niet Gods *oordelende*, *straffende* gerechtigheid bedoeld, maar Gods *schenkende* gerechtigheid. God máákt ons rechtvaardig. Hij beschouwt ons als rechtvaardig - ondanks onze zonden en tekortkomingen. Wij hoeven onze rechtvaar-

digheid niet uit eigen kracht te verwerven, maar we krijgen haar van God cadeau. Anders gezegd: God vergeeft ons en aanvaardt ons zoals we zijn. God is eigenlijk niet zozeer een strenge rechter, maar een liefhebbende vader. En de conclusie daarvan: *angst is overbodig*.

Het is alles Genade

Daarmee staan we bij het 'gratis' van het begin. Je kunt de kern van Luthers theologie zó samenvatten: De hemel is niet te koop, je krijgt hem *gratis*. De middeleeuwse theologie heeft sterk benadrukt dat de mens iets kón doen en iets móést doen. Uiteraard sprak men ook over Gods liefde en Zijn genade, maar de mens moest toch zijn eigen bijdrage leveren om in de hemel te komen. Daardoor ontstond onzekerheid (heb ik wel genoeg gedaan?) - en de angst bleef. Luther daarentegen benadrukt dat de mens niets kan bijdragen tot zijn heil. Het komt helemaal van God, is een cadeau en dus *gratis*. Het woord 'gratis' komt trouwens uit het Latijn en heeft met 'gratia' te maken, wat je met 'genade' of 'barmhartigheid' kunt vertalen. Het is alles genade, dus.

Het is niet bekend wanneer en waar Luther tot zijn ontdekking van Gods wegschenkende gerechtigheid komt. Aanvankelijk blijft het bijna privé: het idee van een monnik, tevens hoogleraar theologie, in een Duits provinciestadje van zo'n 2000 inwoners. Misschien zegt hij er zijn studenten iets over, maar daarbij blijft het dan ook. Dat zal echter weldra veranderen.

De nieuwbouw van Sint Pieter in Rome is net voltooid. Om het geld voor de bouwkosten binnen te krijgen, schrijven de pausen speciale aflaten uit. Wat je daarmee precies koopt, is niet helemaal duidelijk. Maar de algemene opvatting is dat je daardoor de tijd verkort die je zelf of een dierbare na de dood

in het vagevuur moet doorbrengen. Luther beseft de desastreuze gevolgen van de aflaathandel - niet als academicus, maar als biechtvader. Hij stelt vast dat de mensen in zijn biechtstoel meer vertrouwen hebben in hun eigen doen - in de aflaat die ze met hun geld hebben gekocht - dan in Gods vergeving en Zijn liefde. De hemel is dus niet alleen genade, hij is ook niet gratis. De aflaat krijg je immers niet cadeau, die kóóp je.

Een brief met bijlagen

Luther handelt dus uit pastorale bezorgdheid. Hij stelt 95 *stellingen* op, als basis voor een academische discussie over de aflaat. En deze stellingen spijkt hij op de avond van 31 oktober 1517 op de deur van de slotkerk te Wittenberg. Zo begint hij vastberaden de reformatie... *tenminste, dat denken we vaak*. Maar of dit klopt is helemaal niet zeker. Luther heeft zelf nooit beweerd dat hij de 95 stellingen aan de slotkerk heeft geslagen en de bron van dit idee - Luthers medewerker Melanchthon - is niet echt betrouwbaar omdat hij 1517 nog niet in Wittenberg aanwezig is. Wat echter wel gebeurt op die bewuste 31 oktober: Luther stuurt een brief aan de aartsbisschop van Mainz, Albrecht von Brandenburg, die voor de aflaathandel in Duitsland verantwoordelijk is. Hij uit zijn zorg en voegt zijn 95 stellingen bij zijn brief. Een paar vrienden en collega's krijgen de stellingen ook. Dát is alles. Ook kun je niet zeggen dat Luther met zijn stellingen de kerk diepgaand wil hervormen en haar ondersteboven keren. Het gaat (nog) om een beperkt conflict over een naar Luthers inzicht verkeerde en gevaarlijke praktijk van de kerk.

Hervormingsdag

Waarom vieren we dan toch op 31 oktober Hervormingsdag? Wel, ten eerste kun je het vergelijken met het Kerstfeest. We weten ook niet precies wanneer Jezus is geboren, maar als je

zijn geboorte wilt vieren, heb je een datum nodig. Dus pak maar 25 december, die dag is net zo goed als ieder andere. Waarom dus *niet* 31 oktober als Hervormingsdag?

Ten tweede is het conflict rond de aflat weliswaar nog klein, maar het heeft potentieel. Als je naar de gevolgen kijkt, kun je de 95 stellingen die Luther op die dag verstuurt, wel als een begin beschouwen; als begin van een grondige hervorming van de kerk, als begin van de Reformatie. Ook inhoudelijk is dat gepast want het gaat bij het conflict rond de aflat om hét centrale thema van Luther. Dat je de hemel niet kunt kopen, maar van God cadeau krijgt. Gratis dus, alleen uit genade.

Ds. Stefan Gradl (predikant in VPKB-Mechelen-Zuid)

ERRATUM

In het vorige nummer is er bij het plaatsen van het artikel “Onze Vader” (in het kader van ‘Woorden van de kerk’ door Joop van der Horst) een foutje ingeslopen. Dat artikel ging kritisch in op de beslissing van de Congregatie voor de Goddelijke Eredienst en de Discipline van de Sacramenten om zowel in Nederland als in België de verschillen in tekst m.b.t. het Onze Vader weg te werken en dit gebed in beide landen dus voortaan ‘unisono’ te bidden.

Ter illustratie daarvan stonden bij dat artikel oorspronkelijk drie verschillende versies van het Onze Vader (de Nederlandse tekst, de Vlaamse tekst en de Nieuw Nederlands-Vlaamse tekst). Maar in plaats van de Nieuwe (Nederlands-Vlaamse) versie van het Onze Vader werd per abuis tweemaal dezelfde

Vlaamse versie afgedrukt. Daarom vindt u hierbij alsnog die drie verschillende versies naast elkaar:

Nederlandse tekst

Onze Vader
die in de hemelen zijt,
uw naam worde geheiligd,
uw rijk kome,
uw wil geschiede,
op aarde zoals in de hemel.
Geef ons heden
ons dagelijks brood
en vergeef ons onze schuld,
zoals ook wij aan anderen
hun schuld vergeven:
en leid ons niet in bekoring
maar verlos ons van het kwade.

Vlaamse tekst

Onze Vader
die in de hemelen zijt,
geheiligd zij uw naam,
uw rijk kome,
uw wil geschiede,
op aarde als in de hemel.
Geef ons heden
ons dagelijks brood
en vergeef ons onze schulden,
gelijk ook wij vergeven
aan onze schuldenaren:
en leid ons niet in bekoring
maar verlos ons van het kwade.

Nieuw Nederlands-Vlaamse tekst:

Onze Vader die in de hemel zijt,
uw naam worde geheiligd,
uw rijk kome,
uw wil geschiede
op aarde zoals in de hemel hemel.
Geef ons heden ons dagelijks brood
en vergeef ons onze schulden,
zoals ook wij vergeven
aan onze schuldenaren
en breng ons niet in beproeving
maar verlos ons van het kwade

Woorden van de kerk

WILHELMUS

Nummer 708 in het nieuwe Liedboek is het Wilhelmus. Alle vijftien coupletten staan daar. De eerste letters van de coupletten vormen samen de naam WILLEM VAN NASSOV. Min of meer, want de S is in ons liedboek vervangen door een Z, zodat Willem van Oranje tegenwoordig Willem van Nazzov heet.

Ik vind het overigens niet zo vanzelfsprekend dat het Wilhelmus in het Liedboek staat. Dit lied getuigt veeleer van vaderlandsliefde dan van religieuze inspiratie. Ik weet wel dat in de 16de eeuw een en ander misschien moeilijk te scheiden viel. En God komt ook wel af en toe voor in die vijftien coupletten. Dat zal allemaal waar zijn. Maar in onze dagen zijn godsdienst en vaderlandsliefde twee totaal verschillende zaken, en om die reden vind ik persoonlijk dat het Wilhelmus niet thuishoort in het Liedboek. Zelf ben ik redelijk vaderlandslievend, ook al is steeds minder duidelijk wat mijn vaderland eigenlijk is. Vaderlandsliefde lijkt me overigens geen voorwaarde te om een goed mens te zijn. Ik ben trouwens ook erg gesteld op de Internationale. Die staat niet in het Liedboek.

Helemaal onderaan die vijftien coupletten staat Philips Marnix van Sint Aldegonde (ooit de burgemeester van Antwerpen) vermeld als de tekstdichter. Met een vraagteken erachter. Zeker is het niet.

Het Wilhelmus staat anoniem in een oud liederenboekje: de maker wordt niet vermeld. Al heel gauw werd gezegd dat Marnix de dichter was. Maar ook anderen werden wel genoemd, als mogelijke makers. Bijvoorbeeld D'Heere, of

Houwaert. Of Datheen. En zelfs Coornhert is wel eens genoemd als de vermoedelijke tekstdichter. Allerlei argumenten voor de een of voor de ander zijn al eens genoemd, maar de zaak bleef onbeslist. En Marnix had de meeste aanhangers.

Maar nu hebben we de computer. Nu kunnen we soorten onderzoek doen die vroeger niet mogelijk waren. Bijvoorbeeld het tekst-onderzoek dat speurt naar de auteur. Iedere schrijver heeft zijn eigenaardigheden. De een gebruikt (veel) vaker een lidwoord dan de ander; er zijn mensen die geregeld "omdat" gebruiken terwijl anderen bijna altijd "want" kiezen; sommige schrijvers gebruiken veel verschillende woorden, andere daarentegen gebruiken slechts weinig verschillende woorden. Als je nu van diverse schrijvers flink wat teksten in de computer steekt, kan die computer als het ware een "profiel" construeren van elk van die schrijvers. Een soort van tekstuele vingerafdruk.

En dat is nu precies wat er gedaan is in het Wilhelmus-onderzoek. Van een paar mogelijke auteurs (D'Heere, Marnix, Datheen, Haecht) zijn zulke profielen gemaakt.

En bij welk profiel past het Wilhelmus het beste? Dat blijkt verrassend genoeg: Petrus Dathenus. Dezelfde Datheen die destijds ook een psalmberijming heeft gemaakt.

Een beperking bij het onderzoek was wel dat het Wilhelmus een betrekkelijk korte tekst is. De uitkomst zou zekerder geweest zijn als het om een heel boek ging. Maar toch: Dathenus is waarschijnlijker dan Marnix. In de volgende editie van het Liedboek moet dit misschien eens aangepast worden.

Of, nog beter: het hele Wilhelmus er maar uit weggelaten worden.

Joop van der Horst

Ingezonden

Van 1 september t/m 31 december 2017 zal dhr. Harry Synnaghel, in het kader van zijn voorbereiding op het predikantschap, in onze kerk een gedeelte van zijn proponentschap (stage) vervullen. Hieronder stelt hij zichzelf voor.

Zes jaar geleden heb ik een opleiding tot lekenprediker gevolgd. Dat was een goede opleiding, maar kort; het smaakte naar méér. Daarom heb ik me vorig academiejaar aangemeld aan de Faculteit als ‘late roeping’.

Daar spelen twee andere zaken in mee. Mijn echtgenote is negen jaren jonger dan ikzelf; dat betekent dat ik na mijn pensioen waarschijnlijk elf jaar heb, voordat zij ook met pensioen gaat. Die jaren wil ik me graag actief inzetten voor de kerk. In de studie hoop ik mijn *skills* te verbeteren om dat zo goed mogelijk te kunnen doen. De lijst voor de ‘late roepingen’ aan de Protestantse Faculteit heb ik daarbij als richtlijn.

Verder ben ik al vijfendertig jaar in de informaticawereld werkzaam geweest. Dan is het raadzaam om een *break* te houden, voordat je last krijgt van *burn-out* of van een depressie. Ik had een jaar vrijaf genomen, en in dat jaar wou ik in een versneld tempo mijn studies voortzetten.

Enkele maanden geleden heb ik beslist om die sabbatical met een jaar te verlengen: ik heb aan de Commissie Ambten gevraagd om mijn proponentschap uit te voeren, en dit gecombineerd met bijkomende studie aan de Faculteit.

Om die reden draai ik nu een aantal maanden mee in de kerk. Ik ken de Protestantse kerk al vele jaren: plaatselijk en boven-

plaatselijk. Ik heb al meegedraaid in kerkenraden en raden van bestuur, heb al vele malen gepreekt en dienst gedaan in verschillende kerken.

In die vijfendertig jaar in de informaticawereld heb ik me voornamelijk beziggehouden met *project management*, zowel in binnen- als buitenland. Ik heb als *expat* gewoond in Saoedi-Arabië, Frankrijk, Nederland, Zwitserland, tweemaal in Engeland, in de Verenigde Staten, Ivoorkust en Singapore. Eigenlijk word je dan kosmopolitisch!

Ik probeerde op al die plaatsen naar de kerk te gaan, maar ik legde ook contacten met andere religieuze groeperingen. Daar leer je van! Van hindoes bijvoorbeeld: het respect voor het leven.

Mijn concept van geloven is anders geworden. Vroeger meende ik dat alles draaide om de vraag wát je gelooft, om de orthodoxie. In de loop der jaren kreeg ik meer oog voor de orthopraxie: wat je doet met je geloof. Ook in andere godsdiensten zie je, dat de inhoud van het geloof te maken heeft met respect voor je medemens.

Ik ben reeds enkele jaren voorzitter van het *Overleg Comité van Christenen en Joden in België*. Als je daarin met anderen samenwerkt, Rooms-katholieken, Joden en protestanten, raak je ervan doordrongen dat die groepen met elkaar moeten spreken. Mijn echtgenote is Rooms-katholiek; ik voer het gesprek dus dicht aan huis. Ik heb geleerd om veel respect te hebben voor mensen van andere godsdiensten. Een voorbeeld voor mij is Mahatma Gandhi, die in staat was om buiten de kaders van het hindoeïsme te denken.

Ik hoor wel eens dat men spreekt over ‘Petrus- en Pauluskerken’ met hun afzonderlijke spiritualiteit. Daarop voortbordurend zou ik mezelf een “Jacobiet” willen noemen: omdat ik ervan overtuigd bent dat het gaat om de vraag, hoe iemand het geloof in de praktijk brengt. Dat lees ik in de Brief van Jacobus.

In de kerk gaat het om ‘vieren’, ‘leren’, ‘dienen’ en ‘delen’. Sociale dienstverlening is dus een element van de kerk, waar ik een groot belang van in ben gaan zien. Maar nu, in mijn *sabbatical*, ligt de nadruk voor mij noodgedwongen vooral op het ‘leren’.

Harry Synnaghel

Positief nieuws uit de Kinderkerk

Opnieuw staat bij de jeugd weer eenzelfde team paraat. Wat een zegen toch, zoveel enthousiasme en trouw! Sterker nog: we krijgen er nog

drie paar extra handen bij. Pavel gaat het team bij de min-twaalf versterken. Ook Jan krijgt er 2 extra paar knutselende handen bij als hij aan de beurt is, te weten: die van zijn dochters. Waarvoor onze dank!

Ida van Dessel

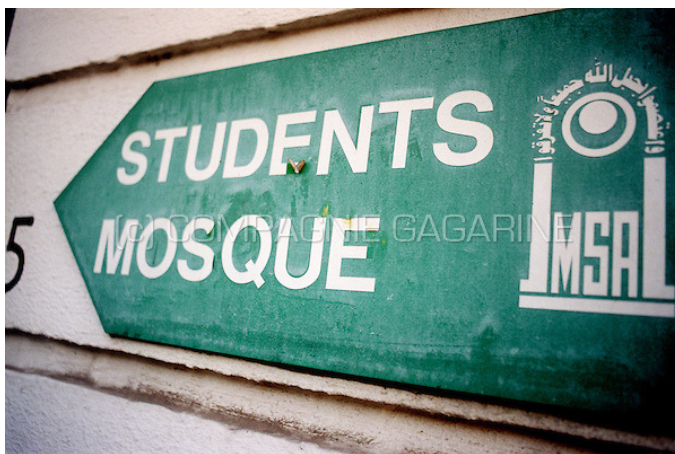
Verslag van de 12plussers uitstap naar de MOSKEE

Traditiegetrouw sloten we het afgelopen jaar af met iets 'concreets'.

Aangezien dit jaar de Islam onze aandacht kreeg, lag het voor de hand dat we een moskee zouden bezoeken.

Ons eigenste Leuven beschikt over 3 moskeeën. We kozen er een uit op wandelafstand. Niet alleen goed voor het milieu, maar ook fijn om tijdens die 2 x 30 minuten (heen en weer) elkaar nog wat beter te leren kennen.

Op zondag 14 mei 2017 verzamelden we om 10u aan onze eigenste kerk en om 10u30 stonden we, netjes op tijd, voor de Studentenmoskee in de Rijschoolstraat.

Zoals het in een moskee betaamt, lieten we onze schoenen in de gang achter, om vervolgens in kleermakerszit plaats te nemen op een tapijt in het hart van de moskee.

Orlando Russo was onze vriendelijke, jonge gastheer. Hij vroeg om ons individueel voor te stellen. Daarna vroegen wij hem hetzelfde. Aan zijn naam hoorden we dat hij van afkomst Italiaan was. Interessant te horen hoe een “passieve” katholieke Italiaan via een vriend een “actieve” moslim werd.

Hij hoefde onze jeugd inmiddels nog weinig bij te brengen over de typische kenmerken van Islam, die kenden we al. Wat onze jeugd meer interesseerde waren vragen zoals :

- waarom mag een moslimjongen wel een niet-moslim meisje als liefje hebben en niet omgekeerd? (een moslim-meisje een niet-moslim jongen als liefje)
- waarom staat Islam zo vijandig t.o.v. niet-hetero's? (Homo-zijn zou een test van God zijn)

U kunt zich inbeelden dat het een heel interactief gesprek werd.

Na dit uitwisselen van gedachten, nodigde Orlando ons uit naar een kleiner lokaaltje, waar ons wat lekkers aangeboden werd. Ondertussen bleven de gedachtewisselingen maar door gaan.

Bedankt Orlando, voor je vriendelijke onthaal. Wat fijn toch om met open geest naar elkaars overeenkomsten en verschillen te kunnen luisteren en zo een warm contact te hebben.

De twaalf plussers

Routebeschrijving naar Mariakapel

Matadilaan 6, 3001 Heverlee

Met de auto: Op de ring van Leuven rijdt u naar de zuidoostkant daarvan: de **Parkpoort**. Bij de verkeerslichten van de Parkpoort verlaat u de stad via de **Geldenaaksebaan**. Dan neemt u de eerste straat rechts (bij een bushalte): **Paul Van Ostaijenlaan**. Daarna neemt u de eerste straat links (Zegelaan), dan weer de eerste links (Matadilaan). De kerk staat op het einde rechts: Matadilaan 6. Daar is ook parkeerplaats.

Te voet vanaf het station Leuven, via de Ring tot aan Parkpoort, dan linksaf via de Geldenaakse baan naar Paul Van Ostaijenlaan (zie boven): 2 km of 30 minuten.

Met het openbaar vervoer vanaf het station Leuven op zondag:

Bus 4, richting Haasrode-Brabantthal of **Bus 5**, richting Vaalbeek tot de halte Paul Van Ostaijenlaan. In beide gevallen, nog 370m wandelen (zie boven).

Bus 616, richting Zaventem tot de halte Parkpoort. Dan nog 555m wandelen: bij de Parkpoort oversteken, via de Geldenaaksebaan naar de halte Paul Van Ostaijenlaan (zie boven).

Verenigde Protestantse Kerk in België (VPKB)
Gemeente Leuven

Kerkdiensten	elke zondag om 10u
Kindernevendienst en –opvang	elke zondag tijdens de kerkdienst (niet in juli en augustus)
VPKB-Leuven	http://www.vpkleuven.be
Locatie Kerk	Mariakapel Matadilaan (6), Heverlee
Predikant	Ernst Veen L. Beosierlaan 89 – 3010 Leuven 016/22 98 83 ernst.veen@telenet.be
Samenstelling kerkenraad	Marjan Blok Philipp Bratfisch Henk Corpopraal Marleen Jannis Adri Leemput Ernst Veen
Samenstelling bestuursraad	Anton Gazenbeek Chris Klein Chris Lefebvre Freddy Verhoeven Maarten Wilbrenninck Ernst Veen
Redactie Kerkbrief	Adri Leemput Joop van der Horst Ernst Veen ernst.veen@telenet.be
Vrijwillige bijdragen	Belfius IBAN BE93 0680 7857 4067 BIC GKCCBEBB

De Kerkbrief verschijnt vier maal per jaar.

Bijdragen zijn steeds welkom en die kan u inleveren voor:

01/06 (zomernummer)   01/09 (herfstnummer)

01/12 (winternummer)   01/03 (lentennummer)